

Muhit Dergisi

Muhit dergisinin ilk sayısı 1 Kasım 1928'de çıkarılmıştır. Alt başlığında *“Resimli Aylık Aile Mecmuası”* ifadesi yer almaktadır. Yeni Türk harflerinin kullanımına henüz başlandığı dönemde, derginin ilk sayısı tümüyle Arap harfleriyle, ikinci sayısı Arap ve Latin harfleri karışık kullanılarak, üçüncü sayısından itibaren ise sadece Latin harfleri kullanılarak çıkarılmıştır. Harf Devriminin henüz uygulanmaya başladığı dönemde çıkarılan dergi, yeni harflerin Türk toplumu tarafından benimsenmesini kolaylaştırmayı amaçlamıştır. Kurucusu ve sorumlusu Ahmet Cevat Emre'dir.

Ahmet Cevat Emre, 1876'da Girit'te dünyaya gelmiştir. Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasında Girit Sorununun yaşandığı bir dönemde, olaylara bir Osmanlı gencinin gözünden bakmıştır. Girit'in Osmanlı'dan koparıldığı süreçte Ahmet Cevat, Devletin parçalanmasına engel olmak için çözümler arayan kimselerle iletişime geçmiş, bu durum onun padişah tarafından cezalandırılmasına sebep olmuştur. Ahmet Cevat Bey, bir süre Trablusgarp'ta kaldıktan sonra Avrupa'ya gitmiş, oradan da Girit'e dönmüştür. 1908'de Meşrutiyetin ilan edilmesiyle İstanbul'a gelen Ahmet Cevat, burada öğretmenlik, memuriyet, ticaret, gazetecilik gibi görevlerde bulunmuştur. İlk olarak *“Şurayı Ümmet”* gazetesinde çalışmaya başlamış, *“Siper-i Saika ve Siper-i Saika Hürriyet”* gazetelerinin çıkarılmasında aktif rol oynamıştır. Bu sayede basın- yayın faaliyetlerinde tecrübe kazanmıştır. 1918 yılında Ural-Altay dilleri Profesörü Giese'nin asistanı olmuştur. Darülfünun'da muallimlik yaptığı dönemde dil çalışmalarına ağırlık vermiştir. Bu çalışmalar onun dil ve edebiyat alanında tanınmasında etkili olmuştur. Sovyet Rusya'da kaldığı dönemde Sovyet yönetimine Türk Milli Mücadelesi'ni anlatmaya gayret etmiştir. Ahmet Cevat, dil üzerine yayınladığı makaleleri ile Mustafa Kemal'in de dikkatini çekmiştir. Mustafa Kemal'in daveti üzerine Ankara'ya gelmiş, 23 Mayıs 1928'de oluşturulan Alfabe Komisyonu'nda yer alan dokuz üyeden biri olmuştur. Ahmet Cevat, Dil Encümeninde çalışmış, burada Türkçenin gramerini hazırlama görevini üstlenmiştir. Türk Dil Kurultayı için üye seçilmiş ve Güneş- Dil Teorisi'nin oluşturulmasında çalışmalar yapmıştır. 1 Kasım 1928'den itibaren Muhit dergisini çıkarmaya başlamıştır.

Muhit dergisinin ilk sayısında yayınlanan *“Muhit Niçin İntişar Ediyor”* başlıklı yazıdan anlaşıldığına göre derginin çıkarılış amacı, yayın hayatında mevcut bir boşluğu doldurmaktır. Bu boşluk, Muhit dergisi tarafından *“az çok okumuş veya tahsil çağında mensupları olan ailelerin edebiyat, sanat, ilim, fen ve medeniyet âleminin gidişatını takip etmelerini sağlayarak, hıfzıssıhha, ev idaresinde, çocuk bakımında ve hayatın ameli işlerinde onlara rehberlik ederek”*, doldurulacaktır. Buradan hareketle derginin, modernleşen Türkiye'deki kültürel zenginliğe katkı yapmayı hedeflediği söylenebilir.

Muhit dergisi, yayın hayatı sürecinde ülkede yaşanan siyasal ve sosyal gelişmeleri sayfalarına taşımıştır. Bu yazılar çoğunlukla Ahmet Cevat Emre tarafından kaleme alınmıştır. Muhit'i dönemin diğer gazete ve dergilerinden ayıran temel özelliği Kemalizm kavramının ilk kez kullanıldığı ve sistematik bir şekilde ele alındığı ilk dergi olmasıdır. İnkılapların süratle hayata geçirildiği bir dönemde, Cumhuriyet yönetimine uygun bir vatandaş ve toplum inşa etme gayretinde olan basın yayın organlarından olan Muhit, bu konuda üzerine düşen görevi yerine getirmek için elinden geleni yapmıştır. Bu noktada Muhit dergisi, siyasal ve sosyal alanda yaşanan gelişmelere eleştirel bir katkı sağlamak yerine, onlara koşulsuz kabul göstermiştir. Zira kendisinden sonra gelen İnkılap, Kadro ve Ülkü gibi yayınlarla birlikte Türk Devriminin ideolojisini oluşturmak ve sistematik bir hale getirmek için çalışmıştır.

Muhit dergisi'nde başyazıları Ahmet Cevat Emre yazmış olmakla birlikte dönemin şair, yazar ve sanatçılarının eserlerine de yer verilmiştir. Bu isimler arasında, İbrahim Necmi, Nusret Kemal, Ercüment Ekrem, Reşat Nuri, Selim

Sırrı, Celal Sahir, Necip Fazıl, Şevket Süreyya, Yakup Kadri, Yusuf Akura, Vâlâ Nurettin, Kâmran Şerif, Dr. Mustafa Şakir, Yaşar Nabi, Cevdet Kudret, Nahit Sırrı, Vasfi Mahir, Kazım Nami, Ömer Seyfettin, Kemalettin Şükrü, Faruk Nafiz yer almaktadır. Derginin ilerideki sayılarında kadın yazarların isimlerine de rastlanmaktadır. Bu isimler arasında, Semiha Vamık, Güzide Sabri, Esmâ Zafir, Efzayiş Suat, Nezihe Muhittin, Şefika Muhsin, Mebrure Hurşit, Mefharet Nazmi, Seniha Sami, Münire Şevket, Nezihe Şükrü, Neyire Şevket, yer almaktadır. Adı geçen kadın yazarlar dergide hikâye, ev hanımlığı, dikiş, nakış gibi konularda yazılar yazmışlardır. Derginin eki olarak verilen elbise ve eşya kalıpları ile hem ev ekonomisine destek sağlanması hem de modern kadın giyim tarzının Türk kadınına tanıtılması amaçlanmıştır.

Dergi kapağında ve iç kısımda yabancı dergilerden alınan bazı fotoğraflar da yer almıştır. Bu yayınlar arasında Woman's Home Componation, American Magazine, Reader Digest, Pictural Review, Popular Science, Ladies Home Journal, Good House Keeping, Child Life, Die Wocheden, Das Magazine gibi kadın ve aile dergileri yer almaktadır. Muhit, yararlandığı dergilerin isimlerine, sayılarının fihristinde yer vermiştir.

Muhit, İstanbul'daki Selamet Matbaasında aylık olarak basılmıştır. Derginin fiyatı 50 kuruştur. Yıllık abonelik bedeli yurt içinde 6 Lira, yurt dışında 4 Dolar'dır. Her nüshada bir adet edebi ilave, bir adet elbise kalıbı veya metin harici renkli bir tablo hediye edilmiştir. Ayrıca dergiye yıllık ve altı aylık abone olanlara kitap hediye edilmektedir. 80 sayfadan oluşan dergi içeriğinde Memleket Haberleri, Güzel Sanatlar, Edebi Tenkit, Tarih, Meşhur Adamlar, Günün Adamları, İktisadi Muhasebe, Hikâyeler, Halk Bilgisi, Resimlerle Coğrafya, İçtimai Hayat Meseleleri, Şiir, Halk Şiirleri, Fenne Dair, Kadınlar ve Kadınlığa Dair, Çocuklar, Sıhhat, Seyahat, Sinema, Tiyatro, Spor, Müzik ve Mimari gibi ana başlıklar yer almıştır. Derginin Tahrir Müdürlüğünü 16. sayıdan 24. sayıya kadar Kemalettin Şükrü üstlenmiştir. 19. sayıdan itibaren derginin adına "Yeni" ibaresi eklenmiştir. Aynı sayıda, ilk 18 sayının genel fihristi ek olarak verilmiştir. Dergi iki yaşını doldurduğunda 19. ve 24. sayıları kapsayan bir fihrist daha hazırlanmıştır. Muhit, 28. sayısından itibaren Muhit Limited Şirketi tarafından neşredilmeye başlamıştır. 41. Sayıdan itibaren dergi ile verilen hediyeler ve yapılan indirimler yalnız şahıslara mahsus hale getirilmiştir. Ardından hediyesiz yıllık abonelik ücreti 6 Liradan 4,5 Liraya düşürülmüştür. 47. Sayıdan itibaren ise derginin sayfa sayısı 80'den 40'a, fiyatı da 50 Kuruş'tan 20 Kuruş'a düşürülmüştür. Ancak yaşanan ekonomik sıkıntılar dergiyi zor durumda bırakmıştır. 1929 Dünya ekonomik buhranının da etkisiyle basın yayın faaliyetlerinin aksadığı bir dönemde Muhit dergisi de kâğıt sıkıntısı, reklam ve ilan gelirlerinin azalması, devletten gerektiği kadar maddi destek sağlanamaması gibi sıkıntılara maruz kalmıştır. Dergi 44. sayısından itibaren Reklam ve Türkiye Matbaalarında basılmaya devam etmiştir. Yaşanan ekonomik sıkıntılara dayanamayan Muhit dergisinin 55'inci ve son sayısı Mayıs 1933'te yayınlanmıştır.

Betül KARCI

KAYNAKÇA

COŞKUN, Yahya, "Atatürk Dönemi Fikir Hareketleri", **Tarih ve Gelecek Dergisi**, Ağustos 2019, C 5, S 2, s.350.

DOĞANER, Yasemin, "Muhit Dergisi'nin Türk Basınındaki Yeri", **Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu Bildirileri 19-21 Ekim 2016 Elazığ**, Cilt 3, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s.1641-1660.

ERCAN, Recep, **Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Fikir Dergiciliği ve Sosyolojiye Etkileri**, Anı Yayıncılık, Ankara 2011.

ERTAN, Temuçin Faik, "Ahmet Cevat Emre ve Kemalizm'de Öncü Bir Dergi: Muhit", **Kebikeç**, S 5, 1997, s.17-34.

ERTAN, Temuçin Faik, **Kadrocular ve Kadro Hareketi**, T.C. Kültür Bakanlığı, Başvuru Kitapları, Ankara 1994.

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 1

Şubat, 1929

№ 4

Halk Dili

Halk Dili en Yanılmaz bir Lisan Mektebidir

Yüksek bir tabii gücünde olanlar gerek mamele ve gerek yarılarında halkın anlamadığı bir çok kelimeler kullanılmaktadır; bunların pek azı sükunet bir lisanla icmat eder. Tetkik ile öğünün terkine ve yerlerine halkın kullandığı kelimelerin ikamesine imkan olduğu tasdik edilir. Mîsal olarak «faldeli-faldalı» kelimesini alalım. Halk bu kelimeyi umumiyetle kullandığı halde, «müddü, faldelaha, istide» gibi edebiyatçılarda yazdığı kelimeleri anlamaz ve ağzına almaz. Halk istide kelimesini de bilir. Bununla müteradif olarak «sevni» de kullanır; fakat «sevni» yerine «sevni» denmez. «Avantaj» ve «avantajok» tabirleri de kullandığı halde bunı «münevver»lerin Fransız gıvancile tabiihi etmiş bir suretiyle «avantaj» ya hiç anlamaz.

Bir lisanla müteradif yakın manaları hâiz birkaç kelime bulunabilir. Fakat tastanmı aynı manada iki kelime tervek edilmezdir. Böyle bir kelime hâzmi lisan, «ay», «unuru» kalıbına mahkûm olur. Meselâ «yüvâ» varken «yüvâ» kelimesi bulunmaz. Bunun lüzumsuzluğu selâkî şekilde keşfedilen halk kendisini istimalinden müstakim gelir. Sürî görmek manasına «yüvâ» kelimesi de bulunmaz; fakat «yüvâ», «yüvâ» manasına kullanılmaz. tabii zait sayılır. «yüvâ» «yüvâ» kelimesinde görülen türktür. Bu türki mamele herkesin tabii ile kavranması ve yeni bir kelime ile işaret etmesi elzemdir. Bu yeni kelime, halk dilinden alın-

madığı tabiihde, münevverlerin istimal ettiği kelime, menepi hangi lisan olursa olsun, o kelime olur.

Halk dilinde yakın mefhumları ifade eder kelimeler pek çoktur. Meselâ «baly» ten ayrı olarak, «nar» kelimesi de halkın malumdur, fakat istimali hâzmi ve umumiyet yerine mahsûstur; «hem nazarla bakmak», «nasar» demek, «nasara gelmek» tabirleri halkın malumdur. Fakat bakmak yerine halkın hiç bir kelime «nasar» demek.

Bunun gibi «usul» kelimesi de halkın malumdur fakat «usul» kelimesi de halkın malumdur gibi «usul» kelimesi de halkın malumdur, «usul» kelimesi de halkın malumdur, «usul» kelimesi de halkın malumdur.

Halkın lisanını tetkik ederken ondan gördükleri «aygınlık ve genellik» karşısında hayret ederler. Ancak çokluk karşısında lüzumlu kitapların dar ve yabancı sâhîpleri arasında kâfiyatını sokup başka hiç bir tarafta bakmak istemiyenler o hâzmielerden mühaberdir. Artık hepimiz için «halk dili» denilen lisan mektebine girmek zamanı gelmiştir. Hiç bir münevver bundan müstakim değildir. O mektepten ve o tabiihde istide ettiğimiz şüpheye halkın vakıflama dil birliğini yarattı, umumî tabiihi kolaylaştırma, müddetini sağlama olur.

Halkın:

Her münevver kendisini halk dili denilen lisan mektebine girme talebe adanmışdır; halkın dilini öğrenmeğe çalışmalıdır. A. C.